

**ТІЛО І СЕКСУАЛЬНІСТЬ У ТВОРАХ
В.ПІДМОГИЛЬНОГО ТА Б. АНТОНЕНКА-ДАВИДОВИЧА:
ФІЛОСОФСЬКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ**

Стаття присвячена феноменам тіла і сексуальності, втіленим у творах письменників-«ланківців» В.Підмогильного та Б.Антоненка-Давидовича. Філософсько-культурологічна інтерпретація оповідань дозволила стверджувати, що українські письменники 1920-х років, члени літературної організації «Ланка», представили оригінальну художню концепцію тілесності, яка включає поняття духовно-тілесної єдності. В українській прозі 1920-х років тіло інтерпретується як знак, що позначає розгубленість людини у ворожому до неї світі. Тілесність людини осмислюється у зв'язку як із біологічними, так і соціальними законами життя. Письменники одні з перших звернули увагу на зв'язок чуттєвості і думки, на «тілесність свідомості». У творах художньо реалізуються психоаналітичні тези З.Фрейда про дію підсвідомих інстинктів, специфіку сексуальності, неврозів і страхів.

Ключові слова: тіло, душа, тілесність, сексуальність, філософська концепція

Європейська культурна традиція завжди вирізнялася особливим інтересом до проблеми взаємозв'язків тілесного і духовного вимірів людського буття. Кожна епоха по-своєму розв'язувала це питання, визначала пріоритети. Антична культура сповідувала принцип «калокагатії», гармонійного поєднання в людині зовнішнього і внутрішнього, тілесної краси і духовної досконалості. Моделлю давньогрецького космосу слугував храм, пластичність і рельєфність якого підтверджувала шанування людської тілесності: «Акцентування екстер'єру храму його оздобленням та функціональним використанням уособлювало тілесність світобудови... Золотаво-білий мармур ніс у собі тепло людського тіла. Прорізані жолобками-кanelюрами колони були подібними до людини, одягненої у хітон, що спадав складками... Використання дорійського ордеру надавало храмові чоловічої мужності, снаги та сили, іонійського – жіночої витонченості й легкості» [12, 39].

Християнське Середньовіччя акцентувало увагу на душі, яка асоціювалася з людською чистотою, невинністю, на протигагу тілу – символу гріха. Відродження реабілітувало тілесність, а бароко представило людину як

поле битви між святістю і чуттєвістю, тілом і духом. Показовим у цьому плані є вірш Л.Барановича «Як є раки на обід, в меду плавати їм слід», у якому перша частина («Маєш у льохах меди ти, раджу їх до раків пити...») є своєрідним гімном тілесності, а завершальна апелює до душі і пропагує аскетичний спосіб життя: «Буде в світі голодніше/ В небі їстиме ситніше / Тож постіться й ви з такими / Смачно поїсте з святими» [12, 174].

У ХІХ столітті проблема тілесності пов'язується з сексуальністю. У творах класиків реалістичної прози («Блиск і злидні куртизанок», «Золотоока дівчина» О. де Бальзака, «Нана» Е.Золя, «Мадемуазель Фіфі» Г.де Мопасана, «Злочин і кара» Ф.Достоевського, «Воскресіння» Л.Толстого, «Повія» Панаса Мирного) суспільне життя зображується в контексті сексуального дискурсу.

У сучасній гуманітарній думці популярною є ідея про те, що «ані тіло, ані душа не володіють певною мірою статусом автономності, первинності чи суверенності, тіло – одухотворене, а душа тілесна», хоча «тілоцентризм» вважається визначальною рисою масової культури [8,123]. Отож, кожна культурна епоха дає свою рецептивну модель *тілесного / духовного*.

Літературне покоління 1920-х років презентувало оригінальну художню концепцію тіла й духу. Літературознавці (Л.Бойко, С.Луцій, В.Мельник, Раїса Мовчан та ін.) підкреслювали, що письменники 1920-х років, зокрема члени літературного угруповання „Ланка” (МАРС) (Б.Антоненко-Давидович, М.Галич, Г.Косинка, Т.Осьмачка, В.Підмогильний, Є.Плужник), розуміли людину як поле битви духу і тіла, світла і п'тьми тощо. На нашу думку, ключове питання творчості «ланківців» – це взаємозв'язок духовної та тілесної іпостасей людини, тому варто відмовитися від твердження про радикальну дихотомію духу і тіла, реалізовану в їхніх творах.

Наше дослідження присвячене феномену тілесності і сексуальності, втіленому у творах літературного покоління «Розстріляного Відродження» крізь призму філософської концепції про духовно-тілесну єдність людини. На думку сучасних дослідників, тілесність представляє собою ту «золоту

середину», де душа й тіло досягають діалектичного поєднання, не придушують одне одного [8, 123].

Літературознавчий дискурс-аналіз дозволяє застосувати комплексний підхід до інтерпретації тексту, проаналізувати формальні і змістові компоненти тексту у їх зв'язках з біографічними та соціокультурними умовами творчості. Тому *мета статті* – простежити дискурс тілесності і сексуальності в художній прозі 1920-1930-х років (на прикладі творів Б.Антоненка-Давидовича і В.Підмогильного).

У повісті «Смерть» Б.Антоненка-Давидовича Україна інтерпретується через образ молодого тіла. Головний герой, Кость Горобенко, комуніст-українець, вірить у майбутнє більшовицької «нової, молоді» України, і нова нація, на його думку, мусить бути міцною, «залізною» як тілом, так і духом. Він намагається забути минуле, коли він «засновував «Просвіти», був інструктором Центральної Ради, тікав із директоріївським військом» [1, 67]. Тепер він називає свої колишні переконання нісенітницею і анекдотом. Він замислюється над тим, чому українці не створили власної держави, і вважає однією з причин цього їхню слабкодухість і «безхребетність». Проте сам Горобенко не є цілісною особистістю, він морально роздвоєний. У роздумах героя виявляється постійний двобій між власним сумлінням і новими переконаннями більшовика. Внутрішня суперечливість героя – наслідок неминучого конфлікту між «Super-Ego», що є моральним цензором людини, і темним проваллям несвідомого – «Id» (З.Фройд).

Головного героя зображено у творі доволі слабким і вразливим тоді, коли справа стосується потреб тіла. Романтичне кохання до дівчини залишилося в минулому, він вважає його атавізмом: «Тому, що тоді вона була просто Надею, вона була нареченою (хоч цього й не говорилось офіційно), а тепер вона була б «міщанкою», «баластом», безпартійною «сволоччю»...» [1, 143]. У сучасних йому реаліях залишилися лише примітивні стосунки для задоволення тілесних потреб з малоосвіченою і вульгарною Параскою Федотівною. Герой зневажає себе за цей фізичний потяг, проте він не має силу

розірвати ці стосунки. За З. Фройдом, вирішальне значення в житті людини має сексуальний потяг і продукована ним енергія «лібідо». Цю думку поділяв і Б.Антоненко-Давидович, який твердив, що під час суспільних грандіозних катастроф усі притлумлювані інстинктивні потреби виринають із підсвідомості і вимагають задоволення.

У творах літературного покоління 1920-х років змальовано, як революція суттєво змінила мораль суспільства, скасувала заборони, в тому числі сексуальні табу. В автобіографічному романі В.Сосюри «Третя Рота» революція і громадянська війна в Україні зображуються як доба забуття пуританських норм ХІХ століття: «Я пішов у купе сестри-жалібниці... В неї були індуські очі і бліде обличчя, повне смерті... Я почав читати їй свої поезії... Вона обдивилась мене і віддалась мені... Смерть заглядала в вікна» [9]. Письменник художньо втілює новий тип героїні – жінки-комісара. Автор своєрідно моделює образ тіла героїні, в якому поєднуються маскулітні і фемінні риси: «На ній була шкіряна куртка Андрія, його мавзер і лахмата шапка. Тільки чудно було, що в неї верхня половина чоловіча, а нижня жіноча» [9, с. 5]. Для цієї жінки-воїни, амазонки, сексуальна свобода – невід'ємна частина революційної дійсності. У романі В.Сосюри тіло інтерпретується як знак, що позначає розгубленість людини у світі, в якому втрачена традиційна онтологічна структура з її бінарними опозиціями *добро/зло, світло/темрява, маскулітне/ фемінне* тощо. Таким чином, проблема тілесності у творах українських письменників доби «Розстріляного Відродження» пов'язується насамперед із сексуальністю.

Безперечно, що у творах В.Підмогильного також акцентується увага на тілесній реальності людського життя. В оповіданні «Проблема хліба» оголюється фізична сутність людини, адже голод змушує головного героя порушити всі моральні приписи. Твір написано в формі монологу головного героя-оповідача, який із максимальною відвертістю розповідає про власний шлях розв'язання «проблеми хліба». Епіграф до оповідання містить застереження від ототожнення автора і героя твору. Таким чином автор

намагається дистанціюватися від відвертих думок героя, які можуть шокувати читачів. Проте дібрана В.Підмогильним цитата з праць Ф.Ніцше («Гарний письменник користується не тільки із власних думок, але й із думок своїх добрих знайомих»), підтверджує достовірність зображеного і життєвість героя. Незадоволені біологічні потреби змінюють насамперед мораль людини: голодний студент стає утриманцем базарної перекупки, злодієм і, зрештою, вбивцею. Монолог стає засобом самовикриття персонажа, який оголює перед читачем тваринну сутність людини: «Яка радість, який спокій! Шлунок задоволено, і моя душа шугає над світом, як духотворець» [7, 130].

Валентина Нарівська стверджує, що у В.Підмогильного панівною є ніцшеанська тілесність: «Людське тіло, у якому знову оживає і втілюється як найбільш віддалене, так і найбільш близьке минулу всього органічного розвитку, через який немов безшумно протікає величезний потік, розливаючись далеко за його межами – це тіло є ідея, більш вражаюча за «стару» душу» [5, с. 1]. Отож, осмислення людського буття відбувається із врахуванням його чуттєвого виміру.

У творах письменників літературного угруповання «Ланка» дитина також зображувалася не ідеалізованою, а суперечливою, з усіма притаманними їй підсвідомими порухами і бажаннями. В оповіданнях В.Підмогильного „Ваня” і Б.Антоненка-Давидовича „Мама більше не любитиме Каті” проблема тілесності осмислюється у психоаналітичному вимірі. В.Підмогильний майстерно відтворює незвичайний внутрішній світ дев’ятирічного Вані, зображує його поведінку у стані нервового збудження. У дитини спостерігається надмірна схильність до „реальних страхів” [10, 404]. Герой боїться степу, рівчака, в якому знаходився його город. Уява хлопчика створює жахливі картини навколишнього світу: йому здається, що його схопив у рівчаку людоджер.

Зображуючи героя у стані афекту автор наголошує насамперед на фізичних реакціях дитини: „Заходячись від диких покриків, котрі похмуро підхоплював рівчак, чуючи, що ззаду тупотить щось важке, він упав на

розсипчасту землю, бився об неї головою, дряпав її руками з передсмертного жаху” [7, с. 59]. З.Фройд стверджував, що „невротичний страх з’являється інколи як супровід істеричного симптому” [10, 404]. Цей хворобливий стан дитячої душі проявляється і в нападах жорстокості, зокрема побитті Жучка.

У центрі оповідання Б.Антоненка-Давидовича «Мама більше не любитиме Каті» – маленька дівчинка, схвильована появою молодших братів-близнят. Невипадково обраний вік дитини – чотири роки. За З.Фройдом, у віці від трьох до п’яти років апогею сягає Едіпів комплекс, який особливо загострюється з появою в сім’ї інших дітей. Чотирирічна Катя завжди була оточена материнською увагою і турботою. В оповіданні також підкреслюється, що батько Каті і новонароджених близнят несподівано помер, тому вона особливо прив’язана до матері. К. Г. Юнг вважав материнську любов „початком і кінцем усього сущого”, „найтаємнішою причиною розвитку та змін” людини [13, с. 42].

Внутрішні монологи розкривають своєрідність дитячого мислення, збентеженість дитини, зумовлену тим, що у мами з’явилися дві „лялі” [2, 544]. До цього моменту принцип насолоди (абсолютне володіння улюбленим об’єктом – матір’ю) був визначальним у її житті. Фрагментарність, уривчастість внутрішніх роздумів передає пригнічений стан дитини. Третьоособовий наратор влучно характеризує її відчуття: „незрозуміла образа отрутою заповзала в її маленьке серце”, „в душу їй запала тяжка, незрозуміла кривда” [2, 545].

При цьому письменник майстерно відтворює швидкоплинні реакції дитини, зокрема своєрідне сприйняття чужої тілесності. Так, гарну дівчинку, з якою вона зустрілася в універмазі, Катя із захопленням називає „хацькою”, а близнят, які здалися їй відразливими, – „поганими фіксами” [2, 550]. З.Фройд твердить, що усвідомлення власної слабкості і безпорадності, меншовартості може виявлятися з дитинства і привести до неврозів. Отож, маленька Катя змальовується у стані неврозу. Вона мріє про те, щоб піти з мамою гуляти в парк, і розуміє, що головною перешкодою до цього стали „прикрі лялі”.

Несвідоме намагається позбутися дискомфорту, вимагає задоволення інстинктивних бажань, тому дівчинка збирається повикидати новонароджених із балкону. Дівчинка діє несвідомо, адже нею керує потяг до руйнування, який інакше називають «мортідо» (термін З.Фрейда), інстинктом смерті. Тому Катя не розкаюється у своїх намірах, а навпаки, шкодує, що не встигла повикидати їх із балкона, адже тепер вона переконана, що мама її не любитиме.

Б.Антоненко-Давидович в оповіданні „Мама більше не любитиме Каті» художньо відтворив психоаналітичну тезу, що дитина в ранньому віці ще не має сформованої психічної сфери „Super-Ego”, морального цензора. У творі підкреслюється, що дівчинка діяла так під впливом несвідомого, яке „не визнає ніяких вартостей, не знає добра і зла, не має моралі...” [3, 32]. Проте на відміну від чотирирічної Каті, Ваня з однойменного оповідання В.Підмогильного, усвідомивши свою провину, вірив в обов’язкову відповідальність за свої вчинки. Уява хлопчика малювала страшні картини того, як він буде мучитись у пеклі. Показовим з цього боку є сновидіння Вані, коли йому сниться, що Жучок мстить йому. За З.Фрейдом, сновиддя жаху містять у собі здійснення бажань надсвідомого. Але у цій дії „Super-Ego” є позитивне і негативне. До негативного слід віднести те, що заважкий моральний тягар, який накладає сумління за скоєну жорстокість, вразлива дитина не в силах витримати.

Отож, дитина у творчості В.Підмогильного і Б.Антоненка-Давидовича зображена суперечливою особистістю, яка часто керується егоїстичними бажаннями, підсвідомими інстинктами, тобто її тілесність ще не можна назвати «соціалізованою». Я. Потапенко зазначає, що «суспільство генетично й соціотехнічно «входить» у плоть індивіда – тіло, котре пройшло соціалізацію, перестає бути суто фізичним, трансформується в «соціальну тілесність» [8, 125].

Сучасні дослідники відзначають, що «поняття «тілесність» конститується в контексті традиції, яка долає трактування суб’єкта в якості трансцендентального і включає до сфери філософської і гуманітарної

проблематики такі феномени, як сексуальність, афекти, перверсії, смерть тощо» [4, 1].

Поняття тілесності осмислюється у зв'язку з феноменом смерті у творчості письменників – членів літературної організації «Ланка» (МАРС). В оповіданні В.Підмогильного «Іван Босий» зображено, що селянський пророк викриває більшовицьку владу як владу «Антихриста» і прямо закликає до повстання проти більшовиків: «Проженіть Сатану з свого серця й дітей Антихриста з-поміж себе. Освятіть мечі й станьте на захист Бога» [1, 1994]. У багатьох творах Б.Антоненка-Давидовича також демонізується образ більшовика: «Чорт, диявол, комуніст, анархіст, всьо равно!» [1, с. 253].

Промовистим є портрет героя: «Високий, кримезний, без покриття, в лахміттях, що одкривали його закрубіле тіло і груди, порослі густим волоссям, босоніж, рудий, із настовбурченою бородою й патлами, що падали йому на плечі й спину. А в руках у нього був кострубатий кийок, що він його стискував і торсав» [6, с. 330]. Як стверджує Валентина Нарівська, портретна характеристика Івана Босого з ніцшеанською тілесною ідейною наповненістю повертає до традицій античності, до тектонічної пластики. Його монументальна статура підкреслює велич його духу. Це міфологічна постать язичницького жерця, який вимагає кривавої жертви від грішної пастви. Символом його влади є «кострубатий кийок», «патериця», який у творі порівнюється із гетьманською булавою. Символічною є мова «небесного посланця», яка сприймається слухачами як сакральна: «всім вирізьблював у душі свою мову, заклики й погрози» [6, с. 331]. Портретні деталі підтверджують те, що його тіло пов'язується з вогняною стихією: «в очах запалювався дикий вогонь», «яскринки його очей», «вогненні сліди ніг» [6, с. 330]. Таким чином, саме тіло характеризує незламний дух героя. Проте тіло стає нікчемним без сильного духу, коли Івана Босого підступно вбито. Сцена його смерті змальована по-експресіоністськи натуралістично і відразливо: «те, що блискало що-тільки, було купою гною» [6, с. 337]. У Б.Антоненка-Давидовича в повісті «Смерть» несподівані думки героя про фізичну смерть

теж виписано у подібному ключі: «Шкода все ж таки, як уб'ють і це пружне, здорове тіло обернеться в якісь огидні вишкварки» [1, с. 167] .

Кульмінаційною у повісті Б.Антоненка-Давидовича «Смерть» є сцена розстрілу заручників більшовиками. Горобенка вразило те, що приречені до страти селяни не скористалися шансом на втечу: «Там, під гаєм, стояли засуджені заручники на тих самих місцях, у тих самих позах... Там, під гаєм, нерухомо стояло шість засуджених, як шість живих смертей» [1, с. 170]. Неминучий фатум і смерть перемогли їхній дух. Отож, фізична смерть пов'язується в цьому творі зі смертю людського духу.

Письменники-«ланківці» доводили до крайнощів емоційне звучання сцен смерті, підкреслюючи незахищеність людини перед суспільними катаклізмами, її самотність у світі. Таким чином, письменники 1920-х років (В.Підмогильний, Б.Антоненко-Давидович, В.Сосюра та ін.) остаточно «повернули тіло» до українського літературного дискурсу. Художня концепція тіла, створена письменниками, була органічною для дискурсу сексуальності пореволюційної доби 1920-х років. В українській прозі 1920-х років тіло інтерпретується як знак, що позначає розгубленість людини у ворожому для неї світі.

Тілесність людини осмислюється у зв'язку як із біологічними, так і соціальними законами життя. Так, письменники-побратими з літературної організації «Ланка» одні з перших звернули увагу на зв'язок чуттєвості і думки, на «тілесність свідомості» [11, с. 1].

У багатьох творах Б.Антоненка-Давидовича («Смерть», «Мама більше не любитиме Каті» та ін.), В.Підмогильного («Проблема хліба», «Ваня», «Іван Босий» та ін.) зображено афективні стани людини, пов'язані з сексуальністю та агресією. Художньо реалізуються психоаналітичні тези З.Фрейда про дію підсвідомих інстинктів, специфіку сексуальності, неврозів і страхів. Крім того, поняття тілесності осмислюється в контексті феномену смерті. Оскільки фіксуємо значний інтерес міждисциплінарних студій до окресленої проблеми, вважаємо її подальше вивчення актуальним і перспективним.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антоненко-Давидович Б. Д. Твори : В 2 т. – К.: Наук. думка, 1999. – Т.1 : Повісті та романи. – 1999. – 742 с.
2. Антоненко-Давидович Б. Смерть. Сибірські новели. Завищені оцінки / Борис Антоненко-Давидович. – К. : Рад. письменник, 1989. – 495 с.
3. Зборовська Н. В. Психоаналіз і літературознавство / Н.В. Зборовська. – К. : Академвидав, 2003. – 390 с.
4. Кривцова Л.А., Архипов О.А. Телесность в массовой и элитарной культуре начала XXI века: сравнительный анализ / Л.А.Кривцова, О.А.Архипов. Режим доступу до ел. документа: <http://www.isuct.ru/e-publ/vgf/sites/ru.e-publ.vgf/files/2009/vgf-2009-04-113.pdf>
5. Нарівська В. «Іван Босий» В.Підмогильного як ресентимент естетики босяцтва / Валентина Нарівська. Режим доступу до ел. документа: <https://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/3469>
6. Підмогильний В. Іван Босий / В.Підмогильний // Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики XX ст.: У 3 кн. Кн. 2. – К.:Рось, – С. 330-337.
7. Підмогильний В. Оповідання. Повість. Романи / Валер'ян Підмогильний. – К. : Наук.думка, 1991. – 800 с.
8. Потапенко Я. Концептуалізація гносеологічної категорії «тілесність» в сучасних культурно-антропологічних студія / Я.Потапенко // Етнічна історія народів Європи. Вип. 40. Режим доступу до ел. документа: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eine_2013_40_21.pdf
9. Сосюра В. Третя Рота. Режим доступу до ел. документа: <http://www.ukrlib.com.ua/books/printthebook.php?id=106&bookid=1&part=6>
10. Фройд З. Вступ до психоаналізу : Лекції зі вступу до психоаналізу з новими висновками / Зигмунд Фройд; [пер. з нім. Н.Таращук]. – К.: Основи, 1998. – 709 с.
11. Цветус-Сальхова Т.Э. «Тело» и «телесность» в культурологических исследованиях. Режим доступу до ел. документа: <http://cyberleninka.ru/article/n/telo-i-telesnost-v-kulturologicheskikh-issledovaniyah>
12. Шевнюк О.Л. Українська та зарубіжна культура / О.Л. Шевнюк. – К: Знання-прес, 2002. – 277 с.
13. Юнг К. Г. Сознание и бессознательное / Карл Густав Юнг [пер. и ред. А. А. Алексеева] – СПб.: Университетская книга, 1997. – 544 с.

REFERENCES

1. *Antonenko-Davydovych B. D. Tvory : V 2 t* [Works: in 2 volumes], Kyiv, Naukova dumka, 1999, Vol.1, 1999, 742 p [In Ukrainian].
2. *Antonenko-Davydovych B. Smert. Sybirski novely. Zavysshcheni otsinky* [The death. Syberian short stories. Overestimated ratings], Kyiv, Radianskyu pysmennyk, 1989, 495 p [In Ukrainian].
3. *Zborovska N. V. Psykhoanaliz i literaturoznavstvo* [Psychoanalysis and literary criticism], Kyiv, Akademvydav, 2003, 390 p [In Ukrainian].
4. *Krivtsova L.A., Arkhipov O.A. Telesnost v massovoy i elitarnoy kulture nachala XXI veka: sravnitelnyy analiz* [Body in the mass and elitist culture of the early 21st century: a comparative analysis], Rezhym dostupu do el. dokumenta: <http://www.isuct.ru/e-publ/vgf/sites/ru.e-publ.vgf/files/2009/vgf-2009-04-113.pdf> [In Russian]
5. *Narivska V. «Ivan Bosyi» V.Pidmohylnoho yak resentyment estetyky bosiatstva* [“Ivan Bosyi” by V. Pidmohylnyi as the resentyment of aesthetics of sciatica], Rezhym dostupu do el. dokumenta: <https://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/3469> [In Ukrainian]

6. Pidmohylnyi V. Ivan Bosyi [Ivan Bosyi], *Ukrainske slovo. Khrestomatiia ukrainskoi literatury ta literaturnoi krytyky XX st.* [Ukrainian word: collection of ukrainian literature and literary criticism], Vol.3, Kyiv, Ros, pp. 330-337 [In Ukrainian].

7. Pidmohylnyi V. Oповідання. Повісті. Романи [Short stories. Story. Novels], Kyiv, Naukova dumka, 1991, 800 p [In Ukrainian].

8. Potapenko Ya. Kontseptualizatsiia hnoseolohichnoi katehorii «telesnist» v suchasnykh kulturno-antropolohichnykh studiiakh [Conceptualisation of hnoseological category of body in modern cultural and anthropological studies] *Etnichna istoriia narodiv Yevropy* [Ethnic history of european nations], Vol. 40, Rezhym dostupu do el. dokumenta: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eine_2013_40_21.pdf [In Ukrainian].

9. Sosiura V. Tretia Rota [The Third company], Rezhym dostupu do el. dokumenta: <http://www.ukrlib.com.ua/books/printthebook.php?id=106&bookid=1&part=6> [In Ukrainian].

10. Freud S. Vstup do psykhoanalizu [Entering to psychoanalysis: entering lections in psychoanalysis with new conclusions], Kyiv, Osnovy, 1998, 709 p [In Ukrainian].

11. Tsvetus-Salkhova T. E. «Telo» i «telesnost» v kulturologicheskikh issledovaniyakh [Body and cult of body in cultural studies], Rezhym dostupu do el. dokumenta: <http://cyberleninka.ru/article/n/telo-i-telesnost-v-kulturologicheskikh-issledovaniyah> [In Russian].

12. Shevniuk O.L. Ukrainska ta zarubizhna kultura [Ukrainian and foreign literature], Kyiv, Znannia-pres, 2002, 277 p [In Ukrainian].

13. Jung K. G. Soznaniye i bessoznatelnoye [Consciousness and unconsciousness], Sankt-Peterburg, Universitetskaya kniga, 1997, 544 p [In Russian].

АННОТАЦИЯ

Ольга Хамедова. Тело и сексуальность в произведениях В.Пидмогильного и Б.Антоненко-Давыдовича: философско-культурологическая интерпретация

Исследование посвящено феноменам тела и сексуальности, воплощенному в произведениях В.Пидмогильного и Б.Антоненко-Давыдовича сквозь призму философской идеи про единство тела и духа. В статье утверждается, что украинские писатели 1920-х годов, члены литературной организации «Звено», представили оригинальную художественную концепцию телесности, которая включает понятие духовно-телесного единства. В украинской прозе 1920-х годов тело интерпретируется как знак, который обозначает расстерянность человека в недружественном к нему мире. Телесность осмысливается в связи как с биологическими, так и социальными законами жизни. Писатели одни из первых обратили внимание на связь чувственности и мысли, «телесность сознания».

В художественном плане реализуются психоаналитические тезисы З.Фрейда о действии подсознательных инстинктов, о специфике человеческой сексуальности, неврозов и страхов.

Ключевые слова: тело, душа, телесность, сексуальность, философская концепция

ABSTRACT

Olha Khamedova. A body and a sexuality in the works of V. Pidmohylnyi and B. Antonenko-Davydovych: philosophical and culturological interpretation

The phenomenon of body and sexuality in the works of V. Pidmohylnyi and B. Antonenko-Davydovych: is investigated in the context of the philosophical idea of the unity of body and soul. In the article is determined that the Ukrainians writers of the 1920s, the members of literary organization “Lanka” (MARS) represented the original conception of body and sexuality which is based on spiritual and physical unity. In the works of V. Pidmohylnyi and B. Antonenko-Davydovych the body is interpreted as a sign, which indicates clueless person in an unfriendly world to him. Corporeality interpreted with both the biological and social laws of life. The writers drew attention to the link of sensuality and thought, “body consciousness”. It corresponded

personal ideas of writers: B. Antonenko-Davydovych claimed that during the grand social disasters all the suppressed instinctive needs emerge from the subconscious and demand satisfaction. Ideas of body and corporeality traced in in the article are marked with concepts of paganism and – in modern version – of Nietzscheanism. Theme of death is also embodied, corporealized in the works by B. Antonenko-Davydovych and V. Pidmohylnyi.

Psychoanalytic theses of S. Freud about action subconscious instincts, sexuality, neuroses, fears are realized in the works. Authors of 1920s deal with Freud's concepts of stages of child's sexual development, neuroses, complexes, libido.

Key words: body, soul, corporeality, sexuality, philosophical conception